

ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

ԴՎԻՆԻ ՊԵՂՈՒՄՆԵՐԸ

Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի Պատմության թանգարանի արշավախումբը, թանգարանի դիրեկտոր Կ. Ղաֆազարյանի ղեկավարությամբ, մեկ ամիս է ինչ վերսկսել է պեղումները Դվինում:

Արշավախմբին հաջողվել է բացել հնագույն քաղաքի գլխավոր հրապարակը և Կաթողիկե հուշակավոր եկեղեցու շրջապատը: Հրապարակի վրա թափափորական պայտառի և եկեղեցու մոտերքում դրված են եղել հուսկապ հուշասյուններ ու բարե զանազան խաչեր, որոնք պատկանում են 5-րդ դարի հայ ճարտարապետության լավագույն նմուշներին: Հնագիտական խոշոր արժեք են ներկայացնում նոր հայտնաբերված մի քանի դամբարանների վրա գտնված հայերեն արձանագրությունները, որոնք սպասկանում են մեր գրչության արվեստի առաջին օրինակներին:

Միջնաբերդում պեղումները շարունակվել են 9-13-րդ դարերի շերտերում, ուր հայտարարվել են բնակելի շատ շենքեր և գտնվել են գեղարվեստական տեղական ընտիր կերամիկայի հազվագյուտ նմուշներ: Շուտով պեղման է ենթարկվելու միջնաբերդի 5-7-րդ դարերին պատկանող հողաշերտը: Այդ պեղումների նպատակն է պարզել մարզպանական և արարական Հայաստանի կուլտուրան:

Մոտ ժամանակներս պեղումների աշխատանքը կսկսվի քաղաքի կենտրոնական թաղամասում, Կաթողիկե եկեղեցուց դեպի հարավ գտնվող բլուրում, որի տակ կարող են գտնվել մեծ շինության ավերակներ: Ընդարձակ պեղումներ հի կատարվելու նաև քաղաքի հարավային սահմանները պարզելու նպատակով:

ԿՈՒՆՏՈՒՐՍԻ ՄԻ ՀՆԱԳՈՒՅՆ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ ԿԻՐՎԱԿԱՆՈՒՄ

Կիրովականում կատարվող շինարարական աշխատանքների ժամանակ վերջերս գտնվել է ոսկյա մի թաս, զարդարված դեմ ու դեմ կանգնած առյուծների նուրբ բարձրաքանդակներով: Թասի հետ միատեղ հայտարարվել են բրոնզյա դաշույն և կավե ամանների սև, փայլուն կտորներ:

Շինարարության ղեկավարությունը իր ժամանակին տեղեկացրեց այդ հայտնագործումների մասին: Պատմական հուշարձանների սահմանության կոմիտեն և Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիան դադարեցնել տվեցին շինարարական աշխատանքները մինչև պեղում կատարելու: Կիրովական ուղարկվեց հնագիտական արշավախումբ, որի կազմի մեջ մտնում էին Գիտությունների Ակադեմիայի թղթակիցանդամ Բ. Պիտրովսկին, Հ. Նիխազարյանը ու Պետական պատմական թանգարանի դիրեկտորի տեղակալ Ա. Միրզոյանը:

Գտնված ոսկե թասը պատկանում է հնագույն թաղման, որի գերեզմանափոսի մակե-

րեսը կազմում էր 30 քառակուսի մետր և ուներ 3,60 մետր խորություն:

Պեղումներից հայտարարված հարուստ նյութերը, որոնք հանձնված են Պետական պատմական թանգարանին, հնարավորություն են տալիս որոշելու թաղման ժամանակը՝ երկրորդ հազարամյակի կեսերը մեր թվականությունից առաջ, այսինքն մոտ 3-200 տարի մեզնից առաջ: Դա կուլտուրայի ամենահնագույն հուշարձաններից մեկն է՝ հայտնաբերված Հայաստանի սահմաններում:

Գերեզմանի մեջ շարված էին կավե քանդակազարդ և գունազարդ ամաններ. չորս ամանների բերանին դրված էին արծաթյա թասեր՝ օտողարկված նուրբ փորագրություններով: Ամանների վրա ընկած էին խոշոր և մանր եղջերավոր անասունների ոսկորներ, իսկ անկյունում գտնվում էր բրոնզե մեծ կաթսա՝ ոչխարի ոսկորներով: Անասունները կրոնական ծիսակատարության համաձայն հատկացվում էին թաղվածին որպես սնունդ:

Գտնված են մեծ քանակությամբ բրոնզյա հետաքրքիր առարկաներ՝ տապար-սակր, տեգի ծայր, դաշույն, դանակներ, ոսկյա և սարփյուռի ուլունքներ, մանյակը կազմող ոսկյա խողովակներ և այլն:

Գերեզմանում մարդկային կմախք չհայտարարվեց, որովհետև այն ժամանակ մահացած նշանավոր մարզկանց դիակն այրում էին: Գերեզմանի մուտքի մոտ գտնվեցին երկու եզան կմախքի մնացորդներ: Այդպես էր թաղման պատկերը:

XIV ԴԱՐԻ ՆՈՒՇԱՐՁԱՆԻ ՎԵՐԱՎԱՂՆՈՒՄ

Հայկական ՍՍՌ Մինիստրների Սովետին կից ճարտարապետության գործերի վարչության պատմական հուշարձանների պահպանության կոմիտեի մե խումբ աշխատողներ Միկոյանի շրջանի Ամադու գյուղում ձեռնամուխ են եղել Բուրտուսյան երկհարկանի հուշարձանի (1339) վերականգնմանը:

Ըստ ճարտարապետական զարդի այս հու-

կիրովականի պեղումները մեծ նշանակություն ունեն Անդրկովկասի հնագիտության համար, նրանք լրացնում են Հայաստանի հնագույն կուլտուրայի պատմության բաց շրջաններից մեկը: Այդ պեղումներն ընդարձակում են մեր գիտելիքների ծավալը Անդրկովկասի բավականին հին և թարձր կուլտուրայի մասին: Դր ժամանակի տեսակետից նախորդում է Ասորական և Ուրարտական թագավորությունների կուլտուրային:

չարձանը հանդիսանում է Հայաստանի միջնադարյան ճարտարապետության լավագույն նմուշներից մեկը:

Հուշարձանի վերականգնման նախապատրաստական աշխատանքներն սուրհն արարվել են: Ներկայումս տեղափոխվում են անհրաժեշտ նյութերը: Աշխատանքները ղեկավարում է ճարտարապետ Ա. Բայասանյանը:

ՀԵՏԱՔՐՔԻՐ ՀԱՅՏԱՎԵՐՈՒՄ

Միտիանի շրջանի Սառնակունք (Սայրալու) գյուղի կոլխոզնիկների երեխաները 1946 թվին դաշտում հայտարբերել էին հին արծաթ դրամների մի խոշոր հավաքածու: Ներկայումս Հայկական ՍՍՌ Պետական պատմական թանգարանում դրսնցից պահվում են 178 գրամ: Նրանք ունեն երկու հազարամյակի հնություն: Հավաքածուի արժեքը նրա բացառիկ բազմազանության մեջ է, Հավաքածուի

մեջ աչքի է զարնում հոռմեակուն և սելեֆտական (սիրիական) ծագմամբ դրամների գերակշռությունը:

Հավաքածուի մեջ մեր էրայից առաջ I և II դարերի դրամներ կան Հայաստանից, Ատորեստանից, Հռոմից, Մակեդոնիայից, Հունաստանից, Պարթևստանից (Իրան) և ուրիշ պետություններից:

ՀԻՆ ՀԱՅՎԱԿԱՆ ԴՐԱՄՆԵՐԻ ՀԱՎԱՔԱԾՈՒ

Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի Պետական պատմական թանգարանը նվեր է ստացել հին հայկական արծաթե և պղնձե դրամների հավաքածուների:

Առաջին հավաքածուն ուղարկել է Հայսպից ուսուցիչ Օ. Ղանթարճյանը, որը այդ դրամները հավաքել է 25 տարվա ընթացքում: Հավաքածուն պարունակում է XII—XIV դարերի Կիլիկյան Ռուբինյան հաստությունների արտադրած 104 արծաթե և պղնձե ոստմներ: Դրանց թվում կան լևոն I, Հերթում I, լևոն III և լևոն IV թագավորների կողմից բաց թողնված դրամներ: Այդ դրամների պատմությունը հետաքրքիր է նրանով, որ

նրանցից շատերը հայտարբերվել են հայկական կիլիկյան պետության դրացի երկրներում— Հյուսիսային Սիրիայում, Պաղեստինում, որտեղ նրանք շրջանառության մեջ են գտնվել:

Երկրորդ հավաքածուն, որը պարունակում է 620 արծաթե դրամներ, ուղարկել է Բեյրութից Ա. Փոլաթյանը: Այս գրամները հայտարբերվել են Անտիոքի արվարձանում մի կօ մեջ լցված: Հավաքածուի հետ միասին ստացվել է սիստեմի ենթարկված ցուցակը և մի լիակատար գիտական աշխատություն այդ դրամների մասին, որ գրել է Լիբանանի քննիչ դրամագետ Պ. Կարապետյանը:

ԵՐԵՎԱՆ ՔՄՂԱՔԻ ՊԱՏՄՈՒԳՅԱԿ, ԹՆՆԳՄԱՆՈՒՄ

Երևան քաղաքի պատմության թանգարանի բաժինները ընդարձակվել ու լրացվել են նոր էջսպունաստներով: Դրանց թվումն են՝

Նոր Բուխանիայի ու հին բերդի շրջանում գտնված 2000-ամյա հնություններ անոթը, քաղաքի հատակագիծը, կազմված 1673 թվին

Ֆրանսիացի ճանապարհորդ Ժան Շարդենի կողմից, շենքերի մակետներ և այլն: Թանգարանի երկրորդ բաժնում՝ ցուցադրված են իրանական տիրապետության շրջանի էքսպոնատներ— Երևանում պատրաստված դերամներ, հին տնային իրեր, զենքեր, ինչպես նաև մեդալներ՝ պատրաստված ի պատիվ ռուսական զորքերի կողմից Երևանի գրավման 1827 թվին:

Երրորդ բաժինը նվիրված է ռեզուցիոն: շարժման սկզբնավորմանը Հայաստանում: Այստեղ դրված է ՎՍ. Շահումյանը գործարանի բանվորների հետ» նկարը: Այս բաժնում ցուցադրված են լուսանկարներ ու փաստաթղթեր, որոնք ցույց են տալիս քաղաքի

բնակչության վատթար կացությունը դաշնականների տիրության օրոք:

Հաջորդ բաժնում ցուցադրված են Սովետական Հայաստանի մայրաքաղաքին վերաբերող նյութեր— ստալինյան հնգամյակների տարիներին կառուցված գեղեցիկ բազմահարկ շենքերի մակետներ, սոցիալիստական Երևանի կյանքը պատկերող դիագրամներ ու պլակատներ: Այստեղ է դրված նկարիչ Ե. Սավոյանի «Ընկ. Ա. Միկոյանը և ընկ. Գ. Հարությունյանը Հայաստանի արվեստի ու գրականության գործիչների հետ» մեծադիր նկարը:

Թանգարանի սենյակներից մեկում պահվում է Ա. Գրիբոեդովի Հայաստանում լինելուն վերաբերող նյութերը:

ՆՎԵՐ ՊԱՏԿԵՐԱՍՐԱՀԻՆ

Հայկական ՍՍՌ Պետական պատկերասրահը Ռոմինիայից, քաղաքացի Բարակյանից, նվեր է ստացել կերպարվեստի երկերի մի հավաքածու՝ բաղկացած 1000 նմուշից:

Հավաքածուի մէջ կան հայտնի հայ նկարիչ

Գ. Բաշինջաղյանի վրձինին պատկանող 7 նկար, Ժամանակակից ռոմին նկարիչների գործեր, Բեմբրանդի երկու օՖորտր, հունական կերամիկա, հին պարսկական վազա, բրոնզից, հախճապակուց պատրաստված իրեր:

ՆՎԱՐԻՉ ՇՄԱՅԱԿ ՀԱԿՈՐՅԱՆԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍ

Հայաստանի Պետական պատկերասրահը կազմակերպել է Հմայակ Հակոբյանի ստեղծագործությունների հետմահու ցուցահանդես:

Նկարիչ Հ. Հակոբյանը ծնվել է 1879 թվին, Տրապիզոնում: Վեց տարեկան հասակում ընտանիքի հետ տեղափոխվել է Թիֆլիս, ուր 1885 թվին ընդունվել է Ներսիսյան դպրոցը աշակերտելով անվանի նկարիչ-մանկավարժ Հարություն Շամշինյանին: 1891 թվին նա մեկնում է Մյունխեն ու ընդունվում Արվեստների ակադեմիայում: Այստեղ նկարիչը արտադրում է գեղարվեստական արժեք ներկայացնող այնպիսի գործեր, ինչպիսիք են «Ձկնորսը», «Անհայտ կնոջ դիմանկարը», մյունխենյան ու շվեյցարական պեյզաժների շարքը և այլն:

1894 թվին ակադեմիան ավարտելով նա վերադառնում է Թիֆլիս ու մշտական բնակություն հաստատում այնտեղ: Նրա ստեղծագործական բեղուն շրջանը տևում է մինչև 1920 թվականը, որից հետո առողջական վիճակը, հատկապես խանգարված տեսողությունը, նրան զրկում են նախորդներին հավասարարժեք գործեր արտադրելու հնարավորությունից: Հակոբյանը մեռավ 1939 թվին: Ցուցահանդեսը լրիվ պատկերացում է տա-

լիս նկարչի անցած ստեղծագործական ուղու մասին: Նրան հետաքրքրող աշխարհը հին Թբիլիսիի արհեստավորները, մանր առևտրականները, դինեգործները, շուատ կարողները, ջրկիրները, բեռնակիրները և ձրկնորսներն են, որոնց ճշմարտացի, հարազատ պատկերումով («Շիրախանա», Գինի լըցնելիս», «Օժիտ են տանում») նա եզակի դեմք է:

Նրա դիմանկարային գործերից «Ինքնանկարը», «Նկարչի հայրը», «Ալեքոն», «Նկարչի քույրը ընթերցելիս» նկարները կարող են դասվել հայկական դիմանկարչական նշանակալից գործերի շարքը: Արժեքավոր են նաև պեյզաժները, որոնց մեջ նա հաճախ տալիս է աշխատանքային պրոցեսներ («Վարք», «Ձկնորսություն» և այլն): Հակոբյանը առավել վարպետ է նատյուր-մորտի մեջ: Այստեղ նա իր տարրերի մեջ է և տվել է գողտրիկ պատկերների մի ամբողջ շարք:

Հակոբյանը խանդավառությամբ ընդունեց սովետական կարգերի հաստատումը՝ Վրաստանում և աշխատեց նորը ու նոր մարդկանց պատկերել:

Հմայակ Հակոբյանը հանդիսանում է մեր մոտիկ անցյալի արվեստի կարող ու առաջավոր ներկայացուցիչներից մեկը:

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆՈՒՄ

Հայկական ՍՍՌ Պետական ձեռագրատան՝ Մատենադարանի գիտական աշխատողները մեծ աշխատանք են տանում հնագույն ձեռագրական հուշարձանների ուսումնասիրման բնագավառում:

Պատմական գիտությունների դոկտոր Ա. Աբրահամյանը տպագրության է պատրաստել XII դարի աստղաբաշխ-պոետ Հովհան-

նես Սարկավազի աշխատությունների ժողովածու: Գիտական աշխատող Ա. Մնացականյանը տպագրության է պատրաստում XII դարի մի պոեմ Վրուսաղեմի գրավման մասին: Պատմական գիտությունների թեկնածու Լ. Խաչիկյանը ուսումնասիրում է միջնադարի օրենսգրքերը և եկեղեցական կանոնների ժողովածու:

ՊԵՏՐՈՍ ԱԴԱՄՅԱՆԻ ԾՆՆԴՅԱՆ 100-ԱՄՅԱԿ

Սովետական Միության թատերական հասարակայնությունը նշում է հայ մեծ ողբերգու Պետրոս Ադամյանի ծննդյան հարյուրամյակը: Նա հայ բեմում ստեղծել է շեքսպիրյան մի շարք կերպարներ:

Մոսկվայում լույս է տեսել Պետրոս Ադամյանին նվիրված հոդվածների մի ժողովածու, որը զաղափար է տալիս ակնապորարտիստի ստեղծագործական դեմքի մասին: Ժողովածուի առանձին հոդվածներ նրան բնութագրում են որպես գրական գործչի և նկարչի: Ժողովածուի մեջ մտցված է Պետրոս Ադամյանի նամակագրությունը իր հայրենակից, բուսական նկարչության կլասիկ Ալվազովսկու հետ, որին նա իր հայացքներն է հայտնում կերպարվեստի զանազան հարցերի առթիվ:

Հայ պոեզիայի կլասիկ Հովհաննես Բու-

մանյանը, բանաստեղծ Մատուրյանը և ուրիշներն իրենց բանաստեղծություններում զովերգել են Ադամյանի հիանալի խաղը: Դրանք ևս մտցված են ժողովածուի մեջ:

Հայկական ՍՍՌ Թատերական թանգարանի նախաձեռնությամբ կազմված է և հրատարակվելու է «Ադամյանի ստեղծագործությունների ժողովածու», որի մեջ տեղ են գտնելու դերասանի բանաստեղծությունները, քննադատական հոդվածները, նրա «Անկոյ հյուրը» վիպակը: Այս ժողովածվում գետեղված են նաև նրա գունանկարչական, մատիտանկար և պնակների վրա շինական տուշով կատարված գործերը: Դրանցից հիշատակության արժանի են ինքնանկար գործերը՝ Ադամյան—Օթելլո, Ադամյան—Համլետ, Արքա—Լիր, Կորբադո և այլն:

ՆՈՐ ՆՅՈՒԹԵՐ ԳԱՐԻԵԼ ՍՈՒՆԴՈՒԿՅԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Վրացական ՍՍՌ Պետական արխիվում հայտաբերվել են հետաքրքիր նյութեր, որոնք լույս են սփռում ակնապոր հայ դրամատուրգ Գարբիել Սունդուկյանի կենսագրության վրա:

Ինչպես հայտնի է, Սունդուկյանը Պետերբուրգի համալսարանում սովորել է պետության հաշվին և այն ավարտելուց հետո պետք է վեց տարի ծառայեր Կովկասյան երկրամասի որևէ քաղաքացիական հիմնարկում:

Պետերբուրգի համալսարանը նա ավարտել է 1850 թվին՝ ֆիլոլոգիական գիտությունների թեկնածուի աստիճանով ու վերադարձել Թիֆլիս, ուր ծառայության է ձևակերպվել փոխարքա Վորոնցովի պաշտոնատանը՝ թարգմանչի պաշտոնով:

Բայց շուտով Վորոնցովի պաշտոնատան գանձապահ, աստիճանավոր Բելյակի և Սունդուկյանի միջև ընդհարում է տեղի ունենում, ընդ որում ինքնասեր ու շիտակ Սունդուկյանը արտահայտվում է բացահայտ կերպով: Այդ մասին իմանում է իշխան Վորոնցովը:

1853 թվի դեկտեմբերի 7-ին նա գրում է իր պաշտոնատան դիրեկտորին. «Ընձ տեղեկություն է հասել, որ սույն տարվա ամռանը իմ պաշտոնատան վերակացվի կրտսեր օգնական տիտղոսավոր խորհրդական Սունդուկյանը պաշտոնական ընթացքով իր ընթացքում թույլ է տվել իրեն հանդուգն ու պախարակելի արտահայտություններ անել ընդդեմ իմ պաշտոնատան բաժնի պետ և գանձապահ կոլլեգիական խորհրդական Բելյակի»:

Ինչպես երևում են փաստաթղթերից, պաշտոնատան դիրեկտորը Սունդուկյանին կալանքի տակ է առել պաշտոնատան կից:

Ազատամիտներին ու գրականագետներին շհանդուրժող Վորոնցովը զայրացած հրամայում է իր պաշտոնատանից անմիջապես արձակել Սունդուկյանին և Դերբենտ ճամբել ծառայության՝ տեղի գինվորական նահանգապետի կարգադրության տակ, վերջինիս հանձնարարվել էր Սունդուկյանի նկատմամբ շժուկացող հսկողություն ունենալ և առանց

Վորոնցովի հատուկ կարգադրության թույլ շտապ նրան Դերբենտից որևէ տեղ գնալու:

Վորոնցովի հրամանն անմիջապես ի կատար է ածվում: Սունդուկյանին մնում էր Դերբենտ ուղևորվել:

Գործի մեջ պահպանվել է դրամատուրգի մոր Թինաթինի դիմումը, որով նա խնդրում էր թույլ տալ իր որդուն Թիֆլիս վերադառնալու: Խնդրագրի վրա կա հետևյալ մակագրությունը. «Թողնել անհետևանք»:

Ուշագրավ է այն հանգամանքը որ Սունդուկյանին պաշտպան է հանդիսացել վրաց հայտնի պոետ Գրիգոր Օրբելյանին, որն այդ ժամանակ խոշոր գինվորական պաշտոն ուներ: Անդրկովկասյան երկրամասի քաղաքացիական վարչության պետին ուղղված նամակում Օրբելյանին գրում է, որ մի քանի

անգամ իր մոտ է եկել մայրը Գ. Սունդուկյանի, որին ինքը բանձամբ ճանաչում է որպես հիանալի երիտասարդ մարդու, և բացատրելով իր ծայրահեղ վիճակը, շատ տեսակետներից, որը նա կրում է իր որդուն Դերբենտ ծառայության աքսորելու ժամանակվանից, խնդրել է Թիֆլիս տեղափոխել նրան...»:

Գրիգոր Օրբելյանին, որ գրականության մեջ և հասարակական կյանքում հայտնի էր իր ընդարձակ հայացքներով ու մարդասիրական ուղղությամբ, ջերմ կներպով միջնորդում է, որպեսզի Սունդուկյանին թույլտվություն տրվի աքսորից Թիֆլիս վերադառնալու:

Վերջապես, միայն 1855 թվի կեսերին Սունդուկյանին թույլ է տրվում Թիֆլիս վերադառնալ:

ԵՐԵՎՈՆԻ ՆՎԻՐՎԱԾ ԳՈՒՍԱՆ

Հուլիսի 6-ին Դրոզնների տան դահլիճում տեղի ունեցավ երեկո, նվիրված հայ նշանավոր գուսան Եերամի (Գրիգոր Տալյան) մահվան 10-ամյակին, որը կազմակերպել էին Հայաստանի Սովետական Կոմպոզիտորների և Դրոզնների միությունները:

Երեկոյին ներկա էին մայրաքաղաքի գրականության, նրա ժողովրդական բնագավառի աշխատողները, գրողներ, կոմպոզիտորներ և ինտելիգենցիայի այլ ներկայացուցիչներ: Բացման խոսք ասաց պրոֆ. Հ. Մելիքյանը: «Եերամի կյանքը և ստեղծագործությունը թեմայով զեկուցեց երաժշտագետ Ա. Քոչարյանը:

ՇԵՐԱՍԻ ՍԱՀՎԱՆ 10-ԱՄՅԱԿԻՆ

Ջեկուցումից հետո հուշերով հանդես եկան Գ. Դեմիրճյանը, Ա. Տոնիկյանը: Ավետիք Իսահակյանի հուշերը Եերամի մասին կարդաց Հր. Քոչարը:

Վերջում տեղի ունեցավ համերգ: Գրական բաժնում հանդես եկավ Սունդուկյանի անվան պետական թատրոնի դերասանուհի Հ. Գարազադը, որը արտասանեց Եերամի ըստ ստեղծագործություններից. երաժշտական բաժնում Հայֆիլհարմոնիայի Սայաթ-Նովայի անվան գուսանական անսամբլը կատարեց Եերամի գործերից:

ՀԱՅՎԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ԳՈՒՆԱՎՈՐ ԿԻՆՈՆԿԱՐԸ

Հուլիսի վերջերին ՍՍՌՄ կինեմատոգրաֆիայի մինիստրությունում տեղի ունեցավ հայկական առաջին գունավոր մուլտիպլիկացիոն կինոնկարի՝ «Կախարդական գորգ»-ի դիտումը:

Կինոնկարը ցուցադրվելու է համամիութենական էկրանների վրա:

Նական էկրանների վրա:

«Կախարդական գորգ»-ը հեքիաթ է չորս մասից բաղկացած: Սցենարիան կազմել են Լ. Ատամանյանը, Գ. Գրեբները և Ն. Կլադոն: Կինոնկարի ռեժիսորն է Կ. Ատամանյանը, նկարիչը՝ Ա. Կոչոյանը:

ԵՐԵՎԱՆԻ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԸ ՏՎԵՑ ԻՐ ԱՌԱՋԻՆ

ՇՐՋԱՆԱՎԱՐՏՆԵՐԸ

Հուլիսի 19-ին Երևանի Սունդուկյանի անվան պետական դրամատիկ թատրոնում կայացավ հանդիսավոր նիստ՝ նվիրված Երևանի Թատերական ինստիտուտի առաջին շրջանավարտներին:

Մեր թատրոնն առաջին անգամ ստանում է թատերական արվեստի բարձրագույն կրթության կադրեր՝ թվով 25 մարդ:

Վերջում շրջանավարտները ներկայացրին Գ. Սունդուկյանի «Էլի մեկ զոհ», Մ. Գորկու «Վասսա ժելեզնովա» և Ա. Սողոզարի «Քընթույլ սրտից պատուհաս» պիեսներից մեկական գործողություն: Հանդիսատեսները երիտասարդ դերասանների խաղը դիտեցին գոհունակությամբ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՎԱՐՊԵՏՆԵՐԻ ՀԱԶՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՄԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍՈՒՄ

Հունիսի 22-ին Մոսկվայում բացվել էր կիրառական արվեստի և կերպարվեստի ինքնուսուցանող դպրոցների համամիութենական ցուցահանդեսը, որտեղ ցուցադրված էին 1.100 էքսպոնատներ: Հայաստանից այդ ցուցահանդեսում ցուցադրված էին 90-ից ավելի էքսպոնատներ: Ինչպես մյուս եղբայրական ժողովուրդների, այնպես էլ հայ ժողովրդի վարպետների ստեղծագործությունը արժանացել է մայրաքաղաքի թերթերի շեղծագործական քննադատության: Ստորև բերում ենք այդ թերթերից հայ վարպետների ստեղծագործությունների վերաբերող հատվածները:—

Երևանի վարպետության է հասնում վերջերս արտասահմանից հարազատ Հայաստան վերադարձած սովետական երիտասարդ քաղաքացի Մ. Աբելյանի աշխատանքը — պլաստ-մասսայի վրա կատարված փորագործությունը: Սքանչելի է փղոսկրից միջակ խնձորի մեծությամբ հմտորեն պատրաստված գունդը: Նրա մակերևույթի վրա փորագրված են 16 միութենական ռեսպուբլիկաների պետությունները, իսկ սրանց ժանկեր թաղանթի տակը — Կրեմլի հրապարակը՝ նրա վրա վեր խուլացած Սպասսկի աշտարակով: Այս աշխատանքի հեղինակն է երևանցի ծառայող Հ. Պողոսյանը» («Պրավդա»):

«Ժողովուրդների առաջնորդ Ի. Վ.Ստալինի վսեմ կերպարը պատկերված է գորգի վրա, ըստ իր կոմպոզիցիայի մոնումենտալ մի գործ, որ հյուսել է տնային տնտեսուհի Ա. Մատինյանը»:

2. Ստեփանյանը արծաթի վրա կատարած, իր գեղարվեստական վարպետությամբ սքանչելի, Վերածնված Հայաստանը՝ փորագրության մեջ պատկերում է ընկեր Ստալինին ծաղկող, արևավառ Հայաստանի Ֆոնի վրա, ստալինյան հնգամյակի տարիներին ստեղծված հրաշալի կառուցումներով:

Հ. Պողոսյանը փղոսկրի ամբողջական կտորից ոչ մեծ խնձորի չափի մի գունդ է պատրաստել: Նրա մակերևույթը կազմում են 16 եղբայրական ռեսպուբլիկաների պետությունները՝ դասավորված ՍՍՄՄ պետությունների շուրջը: Ներքևից գունդը օղակված է Սովետական Միության Պետական հիմնի տեքստը կրող դրոշմներով: Գնդի ներսում ՍՍՄՄ-ի քարտեզն է և նրա վրա նուրբ փորագրված կրեմլյան աշտարակն ու ՍՍՄՄ ռելիեֆ տառերը: Այս գործը գրավում է իր նրբությամբ, արտիստականությամբ և այն սիրով կատար-

ված աշխատանքով, որ հեղինակը ներդրել է նրանում:

1947 թվին հարազատ Հայաստան վերադարձած Գեորգ Ջարգարյանը նուրբ ժանկային փորագրությամբ սքանչելի արծաթե վազայի վրա հետևյալ մակագրությունն է արել. «Հարազատ Ստալինին վերստին հայրենիք վերադարձածից»: Վազայի վրա պատկերված «Հազարան բլբուլ» թռչունը, որ ըստ պատկերված երջանկություն է խոստանում նրան, ով իրեն կգտնի, կտուցի մեջ մի մագրված թիթեղ է պահում, որն ասում է, թե երջանկությունն ու հաղթանակը այնտեղ է, որտեղ Ստալինն է:

Չափազանց արտահայտիչ են ժողովրդական պոեզիաներ Զիվանու, Ջամբուլի, Սուլեյման Ստալսկու, Շոթա Ռուսթամբեյու, Սայաթ-Նովայի մեծ գեղանկարչական պորտրետները, որ ստեղծագործությունն են հանդիսանում ինժեներ Ն. Մելիք-Փարսադանյանի» («Երգվեստի»):

«Ցուցահանդեսի այն բաժինը, որը նվիրված է Անդրկովկասի ժողովուրդների ստեղծագործությանը, թերևս ամենահետաքրքիրը և ամենից սիրով ու խնամքով մտածվածն է ըստ էքսպոզիցիայի: Առանձնապես լավ են Հայաստանի էքսպոնատները: Այստեղ, ճշմարիտ, կան ունիկոմային իրեր»:

Ինժեներ Կ. Ղուլարյանի ստեղծագործությունները պլաստմասսայից — թանաքամանի սարք, «Ն. Աբելյանի հիշատակին» արկղիկը ճարտարապետական դամբարանի տեսքով և ժողովրդական «Նարդի» խաղը ապշեցուցիչ են ոչ միայն կառուցվածքի բարդությամբ ու գեղեցկությամբ, այլ և հոյակապ զարդանկարներով:

Իր գեղարվեստական արժանիքների տեսակետից սքանչելի է Փ. Ավետիսյանի «Կոմպոզիտոր Կոմիտասի պորտրետ» ձեռագործը: Դեկորատիվ կոմպոզիցիայի մեջ ռեսպուստական պորտրեի ներառման պրոբլեմը լուծված է շատ հաջող» («Սովետական իսկուստով»):

Ստալինյան մրցանակի լաուրեատ Պ. Սուկոլով-Սկալյան «Տրուդ» թերթում գրում է. «Շատ հետաքրքիր են փորագրական երկերը, որ ստեղծագործել են Հայաստանի նկարիչները: Բովանդակալից է Սովետական Հայաստանում իրենց հայրենիքը գտած հայ հայրենադարձների ստեղծագործությունը»:

Այսպես, Մ. Արեւլանը «Բեյրութ-Երևան» փոքրագրության մեջ արտահայտում է իր երախտագիտական զգացումները վերստին գտած հայրենիքի հանդեպ: Գեղեցիկ է փո-

րագրությունը նրա «Անուշի հեքիաթը» պան-նոյի: Գ. Զարգարյանը ներկայացրել է առա-վել բարդ ոսկերչական տեխնիկայի նմուշը-Ֆիլիգրանային վազա:

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՊԵՏՆԵՐԻ ՀԱՄԱՄՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ՍԵՄԻՆԱՐ

Սեպտեմբերի 20-ին Մոսկվայում սկսվե-ցին ժողովրդական կերպարվեստի և կիրա-ռական արվեստի վարպետների համար կազմակերպված Համամիութենական 10-օրյա սեմինար պարապմունքները:

Այդ պարապմունքներին մասնակցելու հա-մար Մոսկվա են մեկնել Հայաստանի ժո-ղովրդական ստեղծագործության հինգ վար-պետներ— ինքնուս նկարիչ Ա. Բաբայանը, ինժեներ-ազգիտեխնիկ Կ. Ղուլարյանը, փո-

րագրիչ Հ. Պողոսյանը, ոսկերիչ Հ. Ստե-փանյանը և Հայկական ՍՍՌ ժողովրդական ստեղծագործության տան մեթոդիստ-խոր-հրդատու Գ. էյրամջյանը:

Սեմինար պարապմունքների ընթացքում դասախոսություններ ու զեկուցումներ են կարգացվում ժողովրդական կերպարվեստի ու կիրառական արվեստի հետագա զարգաց-մանը նվիրված, ինչպես և տեղի է ունենում փոքրի փոխանակություն:

ՀԱՄԱՄՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ՇԱՐԺԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍ

ՍՍՌՄ Մինիստրների Սովետին կից Արվես-տի գործերի կոմիտեն որոշել է կիրառական արվեստի և կերպարվեստի ժողովրդական ստեղծագործության Համամիութենական շարժական ցուցահանդես կազմակերպել:

Այդ ցուցահանդեսի էքսպոնատները ըն-տրվելու են ժողովրդական ստեղծագործու-թյան Մոսկվայում կազմակերպված Համա-

միութենական ցուցահանդեսից: Շարժական ցուցահանդեսի էքսպոնատների թվում կլի-նեն Հայաստանի վարպետների— Հ. Պողոս-յանի, Ա. Բաբայանի, Փ. Ավետիսյանի, Կ. Ղուլարյանի, Մ. Արեւլանի և մյուսների շատ պորժերը: Համամիութենական շարժական ցուցահանդեսը ցուցադրվելու է միութենա-կան բոլոր բնագավառի կանոններով:

ԱՐՎԵՍՏԻ ԱՇԽԱՏՈՂՆԵՐԻ ՏՈՒՆ

Երևանում կազմակերպվեց արվեստի աշ-խատողների Տուն, որով մայրաքաղաքում ավելացավ կուլտուրական օջախներից մեկը: Արվեստի աշխատողների Տունը հանդիսա-նալու է գեղարվեստական ինտելիգենցիայի ստեղծագործական ակումբը, որտեղ արվես-տի աշխատողները՝ երաժշտագետները, կոմ-պոզիտորները, թատրոնական աշխատողնե-րը, կերպարվեստագետները, գրողները ոչ միայն պետք է լայնորեն շփման մեջ լինեն միմյանց հետ, այլև այստեղ պարբերաբար լսեն զեկուցումներ արվեստի, գրականու-թյան, երաժշտության հարցերի վերաբերյալ: Այս Տանը կազմակերպվելու են գեղար-վեստական երեկոներ, դիսպուտներ, դիսկու-

սիաներ արվեստի տարբեր բնագավառների գծով: Բացի այդ, քաղաքական և գիտական գիտելիքների տարածման Հայկական ընկե-րությունը արվեստի աշխատողների համար սիստեմատիկ կազմակերպելու է դասախո-սություններ տարբեր թեմաների շուրջ:

Արվեստի աշխատողների Տունը ունի ըն-դարձակ, լավ կահավորված դահլիճ, հան-գրստյան սենյակ, խաղասենյակ, դրադա-րան-ընթերցարան: Այստեղ ստացվում են 50 անուն թերթեր և ամսագրեր:

Սեպտեմբերի 20-ին տեղի ունեցավ ար-վեստի աշխատողների Տան հանդիսավոր բացումը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿԵՆԴՐԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ՈՒՍՈՒՍՆԱՍԻՐՄԱՆ ԱՐՇԱՎԱՍՈՒՄԲ

Սեպտեմբերի 24-ին Երևան է ժամանել Մոսկվայի Մ. Լոմոնոսովի անվան Պետա-կան համալսարանի արշավախումբը, որի կազմի մեջ մտնում են Մոսկվայի Պետա-կան կենդանաբանական թանգարանի դիրեկ-

տոր, բիոլոգիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Ս. Տուրովը, բիոլոգիական գի-տությունների դոկտոր Վ. Ցալկինը և գիտա-կան աշխատող Լ. Տուրովյան:

Արշավախմբի հիմնական նպատակն է—

ուսումնասիրել Հայկական ՍՍՌ-ի կենդանական աշխարհը, և առաջին հերթին որսորդական արժեք ներկայացնող գազաններն ու թռչունները: Արշավախմբին առանձնապես հետաքրքրում են այն խնդիրները, որոնք կապված են կենդանիների այնպիսի կարևոր տեսակների պահպանման ու օգտագործման

հետ, ինչպիսիք են վայրի խոյերը, լեռնային այծերը, այծյամները:

Արշավախմբի մասնակիցները այցելելու են Կիրովականի շրջանում Փամբակի արգելավայրը, Վեդու և Կարաբաղլարի շրջաններում Սարայբուլղի արգելավայրը, Բասարգեշարի շրջանում (Գիլի լիճ) ջրային թռչունների արգելավայրը:

ՇԱՄՊԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏԵԼՈՒ ԽԱՂՈՂԻ ՏԵՍԱԿՆԵՐ

Հայաստանի կոլխոզնիկները ձեռնամուխ են եղել շամպան պատրաստելու խաղողի—սոսկեհատ, «մսխալի», «կախեթ» Վարենի», «պինո-Ֆրանս», «պինո-շարդան», ճորամիներ» և «կաբերնե» տեսակների աշնանային որթատնկմանը: Խաղողի այս տեսակները աճեցվելու են Կոտայքի, Աշտարակի, Արտաշատի, Միկոյանի, Հոկոտմբերյանի, Վեդու, Իջևանի և Շամշադինի շրջաններում: Տնկվելու են 1200 հեկտար տարածության խաղողի նոր այգիներ:

Սկսվել են նախապատրաստական աշխատանքները. այդ նպատակով առանձնացված հողամասերը մաքրվում են քարերից, պարարտանյութեր են տեղափոխվում, տնկաշարքերի համար ձողեր, լարեր են պատրաստվում և այլն:

Կոտայքի շրջանի Գառնի գյուղում ստեղծվում է 25 հեկտար տարածությամբ պետական տնկարան շամպան պատրաստելու խաղողի տեսակների որթատունկեր աճեցնելու համար:

ՄԵՐՁԱՐԵՎԱԴԱՐՁԱՅԻՆ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱՆԵՐԻ ՏՆԿԱՐԱՆ

Իջևանի շրջանի Ուզունթալա գյուղում կազմակերպվել է մերձարևադարձային կուլտուրաների պետական տնկարան: Երեք հեկտար տարածության վրա ոստերից աճեցնում են թզենու, նոնենու, յապոնական արմավենու և փշատենու տնկիներ: Տնկարանը Շամշադինի, Ալավերդու և Հոկոտմբերյանի կոլխոզներին մերձարևադարձային կուլտուրաների տնկիներ է մատակարարում:

Այս շրջաններում մերձարևադարձային կուլտուրաները լրիվ հարմարվել են տեղական կլիմայական պայմաններին: Այս շրջաններում ստեղծվում են մերձարևադարձային կուլտուրաների կոլխոզային տնկարաններ երեք հեկտար տարածությամբ: Այս տարի Ուզունթալայի Պետական տնկարանը կոլխոզներին բաց է թողնելու 6 հազար տնկիներ:

ԱՐՏԵՉՅԱՆ ՉՐՀՈՐԵՐ

1945 թվին Հայկական երկրաբանական վարչությունը մեծ աշխատանք ծավալեց Արարատյան դաշտի ստորերկրյա ջրերի հետազոտման ուղղությամբ: Խորը հորերի փորման միջոցով հայտնաբերվեցին նախկինում անհայտ ջրաբեր հորիզոններ: Մի շարք տեղերում երկրաբանները հանդիպեցին 6—7 ջրաբեր հորիզոնների. դրանցից յուրաքանչյուրի դեբիտը հասնում էր մինչև մի քանի տասնյակ լիտրի մեկ վարկյանում: Քիմիական անալիզը հաստատեց այդ ջրերի մասին եղած ենթադրությունները, ջրեր, որ տեղական բնակչությունը կարող է օգտագոր-

ծել թե կենցաղային կարիքների համար և թե դաշտերի ոռոգման համար: Արարատյան դաշտում և Արաղդայանի տափաստանում փորվել են արդեն մոտ 60 արտեզյան ջրհորներ:

Այս տարի երկրաբանական արշավախումբը Գ. Գուրգենյանի ղեկավարությամբ սկսել է մի այդպիսի ջրհորի փորումը. վերջերս փորված հորից խփել սկսեց ջրի շատրվանը. ջրի շատրվանի դեբիտը, միանգամայն բավարար է թե գյուղի բնակչության ջրամատակարարման և թե մի քանի հեկտար դաշտի ոռոգման համար:

ՍԿԱՎԵՑ ՈՍԿԵՊԱՐԻ ՀԻԴՐՈԿԱՅԱՆԻ ԾԽԱՐԱՐՈՒՅՑՈՒՆԸ

ՆՈՃԵՄԲԵՐՅԱՆ, 20 օգոստոսի.— Սկըսվեց Ոսկեպարի հիդրոկայանի շինարարությունը, որն ունենալու է 100 ձիու ուժի կարողություն: Կայանն է ներգծիա է տալու

Ոսկեպար, Բաղանիս, Ղոշղոթան, Կոթի և Դոստուլ գյուղերին: Հիդրոկայանը գործարկվելու է 1949 թվի հուլիսի 1-ին:

ԱՌՈՂՋԱՊԱՅԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՆՈՐ ՇԵՆՔԵՐ

Հայկական ՍՍՌ Առողջապահության մի-
նիստրությունն այս տարի ուսուցիչական
տարբեր շրջաններում կառուցում է առողջա-
պահական հաստատությունների մի շարք
շենքեր:

Կիրովականում արագ թափով շարունակ-
վում է երկհարկանի հիվանդանոցի շենքի
կառուցումը: Արզնի սանատորիայում շա-
րունակվում է 25 վաննա ունեցող շենքի կա-
ռուցումը:

Էջմիածնի շրջանի հայրենադարձների № 2

և Վեդու շրջանի հայրենադարձների նոս-
կյանք ավաններում կառուցվում են բուժա-
րանների շենքեր, որոնք պատրաստ են լի-
նելու այս տարի:

Ստեփանավանի շրջանում ավարտվելու
վրա է մանկական հիվանդանոցի շենքը: Կա-
լինինոյում կառուցվում է հիվանդանոցի նոր
շենք:

Այդ ամբողջ շինարարության վրա այս
տարի ծախսվելու է մեկ միլիոն 660 հազար
ռուբլի:

ԲԵՐԻԱՅԻ ԱՆՎԱՆ ԵՐՋԱՆՆ ԱՅՍՈՐ

Ռեսպուբլիկայի Բերիայի անվան շրջանն
ստեղծվել է 1939 թվին: Նախկին չոր աղու-

ջին խաղողի այգիների տարածությունը հա-
սավ 1000 հեկտարի, իսկ պտղատու այգի-

Բերիայի շրջկենտրոնի կենտրոնական փողոցի վրա հայրենադարձների համար կառուցված տները

րի» տեղում կառուցվել է մի գեղեցիկ ավան՝
իր կուլտուրական հիմնարկներով և արդյու-
նաբերական ձեռնարկություններով: Օր ա-
վուր փոխվում է շրջանի գյուղերի պատկերը:
1939 թվին շրջանում ընդամենը կար 320
հեկտար խաղողի և 125 հեկտար պտղատու
այգիներ: Պարտիայի և կառավարության
օգնությամբ խոպան աղուերը դարձան ար-
գավանդ տարածություններ: 1947 թվի վեր-

ներինը 660 հեկտարի:
Ստալինյան նոր հնգամյակում Ստորին
Ջանգլի շրանցքի, ինչպես և վերին ու ներ-
քին Դալմայի շրանցքների կառուցումն ա-
վարտելուց հետո, էլ ավելի մեծ հեռանկար-
ներ են բացվում այգիների ընդարձակման
համար: Միայն ընթացիկ տարում 100 հեկ-
տարով ընդարձակվում է խաղողի և 70 հեկ-
տարով պտղատու այգիների տարածությունը: